

dr Ana Petrov

Akademija umjetnosti, Univerzitet u Banjoj Luci

anapetrov82@gmail.com

Estetska privlačnost i estetički potencijal sporta – Lev Kreft, *Levi horog. Filozofija sporta u devet eseja*, Beograd, Orion Art, 2013. (recenzija)

Prema kanonu u diskursima o sportu, od knjiga koje se bave ovom temom najčešće se mogu očekivati tri moguća pristupa. Najpre, u diskursima tipičnim za sociološke pristupe ovom fenomenu, čitaocima su predstavljene istorijske i društvene činjenice vezanim za određeni sport. U specijalizovanim radovima namenjenim pojedinim problemima iz oblasti sporta može se naići na detaljnije i, za čitaoce koji ujedno nisu i ljubitelji sporta, ponekad nedovoljno razumljive ekplikacije izvesnih pitanja. Konačno, u savremenim kulturalnim studijama, sport se počeo analizirati kao jedno od ravnopravnih kulturalnih polja. Međutim, da navedeni pristupi sportu nisu i jedini svedoči i naslov koji se 2013. godine pojavio u okviru beogradske izdavačke kuće Orion Art. Ne slučajno, ova izdavačka kuća, inače posvećena istoriji i teoriji umetnosti, objavila je knjigu koja pripada specifičnom žanru u diskursima o sportu – filozofiji i estetici sporta. Zbirka tekstova o sportu slovenačkog filozofa Leva Krefta, profesora estetike na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, stoga se pokazuje adekvatnom i komplementarnom uobičajenim izdanjima navedene izdavačke kuće.

Knjiga *Levi Horog. Filozofija sporta u devet eseja* Leva Krefta, kako se saznaje i iz samog naslova, jeste zbirka filozofskih eseja o sportu, koja je, inače, objavljena na slovenačkom jeziku 2012. godine (*Filozofija športa v osmih esejih*), a njen prevod na srpski (koji je uradio sam autor) upotpunjen je i još jednom, devetom studijom. Nakon kratkog predgovora srpskom izdanju, iz kojeg se saznaju podaci u vezi sa nastankom knjige i njenim filozofskim ciljem, prvi esej, „Lepota fudbalske igre. Prolegomena za estetiku sporta uopšte, a posebno fudbala“, donosi fokus na estetiku fudbala, iako, doduše, Kreft teži da konstruiše predlog jedne opšte estetike sporta uzimajući ovu vrstu samo kao primer. Analizirajući koncept lepog u fudbalu, te ovog sporta kao etiketirane „lepe igre“, autor problematizuje fenomen estetskog u sportu, a, samim tim, razmatra estetički potencijal analize sporta. Indikativno je da je autorova pozicija estetičara sasvim transparentna u njegovom propagiranju sporta kao fenomena ekvivalentnog umetnosti, sa podjednakom „estetskom privlačnošću“ (str. 39). Drugi esej, naslovljen „Aristotel i kriket“, osvrt je na članak „Aristotel i kriket: drama u retrospektivi“ (*Aristotle and Cricket: Drama in Retrospect*) Entonija D. Baklija (Anthony D. Buckley) iz 1972. godine, na osnovu kojeg Kreft problematizuje institucionalizaciju discipline filozofije sporta, te ukazuje na mehanizme putem kojih se ovo polje znanja proizvodilo u drugoj polovini 20. veka. Naredni esej, pod nazivom „Udarac u bradu“, donosi problematizaciju etiketa koje su vezane za boks i borilačke veštine. Istorijski relevantan zbog svojih vojničkih i paravojničkih vrednosti, u psihoanalizi tumačen kao sport koji nudi odmeravanje snaga i doprinosi

oblikovanju normativnog maskuliniteta, a interesantan i zbog nezaobilaznog elementa igre, boks se autoru činio podесnim za analizu sporta kao platoa za odmeravanje snaga realnih, fizičkih, ali i simboličkih protivnika. Temeljniju filozofsku raspravu u vidu prikaza potencijala primene konkretnog filozofskog diskursa određenih autora (Martina Hajdegera i Mišela Fukoa) na analizu sporta donose eseji „Izgubljeni u prevodu: Martin Hajdeger i slovenački skijaški sportovi“, i „Vrhunski sportisti i nadzor: borba protiv dopinga“, a donekle se na njih nadovezuje i sedmi esej, „Mučeništvo kao ekstremni sport“, u kojem se razmatra koncept uzvišenog u sportu u okviru francuske, engleske i nemačke filozofske tradicije. Donekle tematski izdvojenim, a svakako posebno interesantnim za Kreftovo pozicioniranje u kontekstu trendova savremene slovenačke filozofije, čini se tekst „Dani mladosti: politička estetika i fizička kultura“, iz kojeg se mogu rekonstruisati karakteristike autorove političke estetike kao diskursa koji ga umrežava u kontekst savremene Slovenije kao evropske zemlje sa nasleđem jugoslovenskog kolektivnog sećanja, očigledno prisutnog i u analizi jugoslovenske fizičke kulture. Konačno, poslednja dva eseja, „Stelica u srce definicije“ i „Sport kao drama“, problematizuju kompleksna i mnogoznačna pitanja elitističkih, normativnih, filozofskih i drugih definicija sporta (u prvopomenutom eseju) i analize sporta kao ravnopravnog dela života, kulture, umetnosti (putem poređenja sporta sa dramom, pozorištem, performansom, ritualom i igrom u drugopomenutom eseju).

Iako strukturalno i tematski samostalni i zaokruženi, eseji jesu objedinjeni zajedničkom temom. Pored tendencije da se konstruiše izvesni nacrt za filozofiju i estetiku sporta putem nekoliko problema obrađenih u svakom od eseja, knjigu tematski ujedinjuju još dve očigledne karakteristike. Najpre, iz pozicije diskursa samog autora, primetna je tendencija zagovanja bavljenja sportom kao relevantnim filozofskim problemom putem kojeg se rekonstruišu nivoi značenja u određenoj kulturi. Tako se Kreftov diskurs nadovezuje na britanske i američke filozofske trendove, započete još šezdesetih godina 20. veka, u kojima je sportu pristupano kao značajnom filozofskom pitanju. O autorefleksivnoj svesti autora govori i sam izbor naslova knjige. Naime, za neupućene u sport, važno je napomenuti da je horog vrsta šuta u košarci – šut jednom rukom iznad glave prema košu, zaštićen bočnim okretanjem prema protivniku. Osvrćući se na vlastito interesovanje za sport, ali i filozofiju, autor tumači horog – šut koji se u različitim delovima bivše Jugoslavije i u regionu različito naziva a danas retko i izvodi – kao sopstveno „naučno neodrživo bacanje“ (str. 6), pozicionirajući se kao pisac koji ne pretenduje da daje konačne odgovore na pitanja u vezi sa mestom sporta u društvu, već kao neko ko ukazuje na značaj sporta kao teme za filozofsko promatranje, odnosno, kao jedne relevantne društvene, ideološke, kulturalne i filozofske prakse. Horog, svakako, nije slučajno, „levi“, već ukazuje na autorovu poziciju koja, kako on sam ističe, nije bila samo njegov sportski, već i životni, filozofski, estetski i estetički, kao i politički „zahvat“ (str. 8).

Navedeno dovodi do druge pomenute komponente koja karakteriše sve eseje. Naime, u širem kontekstu, Kreftov diskurs promovisan u ovoj knjizi, svedočanstvo je o aktuelnim tendencijama u slovenačkoj filozofskoj tradiciji. Kako ističe i Miško Šuvaković u pogovoru knjige, savremena slovenačka kultura napustila je svoje pozicije iz vremena socijalističke Jugoslavije, te je danas jedna od „tranzicijskih kultura“ koje se uobličavaju u kontekstu globalizacije, što kao posledicu ima stvaranje filozofskih diskursa koji „liče na savremene nacionalne filozofije u zapadnim evropskim kulturama“ (str. 227), ali su, ujedno, markirani i, između ostalog, jugoslovenskim istorijskim sećanjem. Imajući u vidu navedeno, eseji Leva Krefta namenjeni su čitaocima iz različitih geopolitičkih konteksta, kao i naučnicima i teoretičarima koji se bave mnogobrojnim i višeslojnim problema u okviru proizvodnje koncepta znanja, vrednosti i lepote u polju sporta.